

DUM č. 7 v sadě

27. Inf-3 ArchiCAD

Autor: Robert Havlásek

Datum: 21.01.2014

Ročník:

Anotace DUMu: Místnosti. Jejich charakteristika a návaznost.

Materiály jsou určeny pro bezplatné používání pro potřeby výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Místnosti

Místnosti lze rozdělit podle několika kritérií. Použijme tato dvě: Je místnost klidová nebo společenská? Jde o obytnou místnost nebo o tzv. příslušenství?

Klidové obytné místnosti jsou všechny soukromé pokoje, ložnice, dětský pokoj. Ideál jsou pro ně velká okna umístěná do zahrady/dvora (ne na ulici).

Klidová příslušenství jsou šatna, komora, WC v soukromé části, koupelna (typicky s vanou) v soukromé části. Ideální jsou malá okna (příp. okna střešní či světlovody), která místnost sice osvětlí, ale zabezpečí její klid, intimitu.

Společenské obytné místnosti jsou zejména obývací pokoj, jídelna, pracovna, místnost pro přijímání pracovních návštěv. Velká okna, prostorné místnosti, nemusejí být nutně oddělené dveřmi, stačí vhodně koncipovaný průchod.

Společenská příslušenství jsou hala, celý hlavní vstup (závěťří, zádveří či vstupní předsíň), schodiště, šatna u vstupu, sklad, technická místnost, společné WC, typicky sprchový kout.

Do společenských místností uvnitř domu je obvykle problém dovést denní osvětlení a přirozené větrání (oboje je nutné dle normy), tento problém je tím naléhavější, čím je dům větší.

Nad každou ze jmenovaných místností se nyní pozastavíme, řekneme si její účel, typické řešení, obvyklé rozměry, návaznost na další místnosti.

Závěťří

Závěťří je termín pro prostor před vchodem (zapuštěným cca půl metru do budovy), který je chráněný shora i ze stran. Slouží pro ochranu před deštěm a větrem, v létě stíní hlavním dveřím, na zemi obvykle bývá rohožka. Vhodné je závěťří osvětlit, což oceníme zejména v noci. Namísto závěťří se občas realizuje spíše lehký přístřešek nad (nezapuštěnými) dveřmi, případně balkon, kterým nad hlavním vchodem plní podobnou funkci.

Zádveří

Prostor za hlavními dveřmi. Plní funkci hygienického a tepelného filtru. Mělo by umožňovat převlečení/přezutí více lidí a též přepravu objemnějších předmětů. (*Studenti, kolik předpokládáte, že může přijít do domu společně osob? Studenti, protáhnete domem třeba třímetrovou tyč, 2×2×0,8 metru skříň, sedačku, vanu, ...*) Mělo by obsahovat háčky na zavěšení oděvu, úložné prostory, nejlépe vestavěné skříně, není-li poblíž samostatná vstupní šatna. Osvětlení zádveří postačí proskleným dveřním křídlem u vstupních dveří, případně jejich nadsvětlíkem či bočním světlíkem.

Hala

Jde o hlavní komunikační prostor bytu, spojuje další prostory. Není-li pro ni dostatek místa, může ji nahradit chodba – což ovšem nedoporučuji: zatímco hala slouží lidem (zvláště, je-li koncipována jako obytná), chodba slouží primárně pro procházení. (*Pedagogická poznámka: Obvykle studentům doslova říkám: Chodba je nejméně užitečná místnost v domě, je-li to trochu možné, zbavte se zbytečných chodeb!*)

Na halu obvykle navazuje hlavní schodiště v domě. U něj je vždycky boj s místem: aby se nám do haly schodiště vlezlo, ale aby hala nebyla kvůli němu zbytečně velká – přecejen hala není hlavní místnost v bytě, její využití k bydlení je spíše sekundární.

Šatna u hlavního vchodu

Slouží pro odložení svrchního oděvu, ideální je mít v šatně jeden vstup a okolo stěn šatní skříně. Vhodné rozměry nejméně 2×2 metry, lépe mít jeden rozměr větší.

Je dobré mít v šatně kvalitní odvětrání (ne nutně okno, stačí ventilační systém) a dobré osvětlení (může být i umělé světlo).

U domů s více bytovými jednotkami může být šatna společná, častěji však bývá pro každou bytovou zvláštní šatna na chodbě u vchodu do bytu (nikoliv u společného hlavního vchodu). V šatně nezapomeneme na botník.

Garáž

Nejčastějším dotazem studentů bývají rozměry garáže. Opravdové minimum pro malé auto je 2,8×5,5 metru pro malé osobní auto, pro větší osobní auto pak 3×6,3 metru. Případně lze získat vhodné rozměry tak, že k rozměrům automobilu na každé straně připočteme 0,5 metru, u řidiče pak lehce víc (cca 0,8 metru). Podchodná výška může být nižší než u obytných místností, cca 2,1 metru.

Garáž se vyplatí značně předimenzovat, může sloužit jako sklad, jako domácí dílna, jako spíž (potravinu přivezené z obchodu rovnou vykládáme z kufru auta do polic nebo do velkého mrazáku – výhodou je nižší teplota než v běžné kuchyni).

Garáž musíme mít větranou, stačí pasivně: komínkem nebo dvěma průduchy (jeden u země při vjezdu, druhý na opačné straně u stropu). Máme-li garáž spojenou vnitřními dveřmi s domem (což doporučuji), měly by být tyto dveře ohnivzdorné.

Garáži se doporučuje mírně vyspárovat podlaha a vybudovat v ní odtokový kanálek do splaškové kanalizace.

Budoucnost patří elektromobilům, projektujeme-li elektroinstalaci, ponecháme v garáži (byť aktuálně nezapojenou) zásuvku na 380 V.

Technická místnost

Do technické místnosti umístíme kotel, bojler (není-li součástí kotle), pojistné skříně, případně podružné měřáky (vodoměr, elektroměr, plynoměr; hlavní měřáky bývají obvykle na žádost dotčených společností vně domu, resp. uvnitř těsně za hlavními domovními dveřmi).

Tech. místnost musí být nutně odvětrávaná (buď oknem nebo ventilačním systémem), pro tuto podmínku existují normy, zejména plynářské.

Tech. místnost vyzaruje teplo, a to nejen primárně, topícím systémem, ale i sekundárně, do zdí okolních místností – je tedy vhodné, aby byla uprostřed bytu. Lze napojit tech. místnost průchozím otvorem (bez dveří, např. jen se závěsem) do chodby či haly, kterou tak „vytápí“.

Sklad

Projektujeme v něm dostatečné množství skříní či lépe polic pro umístění věcí. Obecně řečeno, v domě nesmíme zapomenout na dostatečné skladovací prostory. Je to obvyklá „bolest“ starých domů, kdy plochu obytných místností „užírají“ skříně s dlouhodobě uskladněnými věcmi, které v obytných místnostech nemají co dělat.

Sklad by měl být pohodlně dostupný i pro objemnější věci, ideálně z haly. Vhodné místo pro sklad je též „pod schody“ – zvláště pokud pro místo pod schody nemáme jiné využití. Nižší podchodná výška obvykle ve skladu není větším problémem.

Pedagogická poznámka: Sklad pod schody se v ArchiCADu obtížněji kreslí, ve starších verzích (před ArchiCADem 15) bylo dokonce nutné vyrobit pro ořez zdí speciální střechu stejného úhlu; v AC15 a v AC16 postačí vhodně aplikovat ořez zdi pomocí schodiště, viz DUM č. 10.

Společné WC

Tímto termínem označme WC sloužící pro všechny obyvatele i návštěvníky domu. Každá bytová jednotka musí mít vlastní WC, jehož součástí by mělo být malé umyvadlo. Od této podmínky lze upustit, pokud je blízko koupelna – je to ale nepraktické, doporučuji umyvadlo mít na WC vždy naprojektováno, byť to pro architekta znamená další komplikaci, další místo, kam dovést teplou vodu...

Ideálně by WC mělo být blízko přístupné ze všech obytných částí domu. Na druhou stranu, norma říká, že každá toaleta má být od obytné místnosti oddělena dvěma dveřmi.

Pedagogická pozn.: Obvykle studentům zpodobňují party v obýváku, jeden člen se zvedne, odchází na toaletu, jejíž dveře jsou nevhodně vyústěny přímo do obýváku, ...

Z hlediska hygieny by nemělo WC ústít ani do kuchyně. Ideální je jeho umístění v chodbě/hale blízko obytných místností.

Minimální rozměry WC jsou 900 × 1200 mm, chceme-li otevírat dveře WC dovnitř (což nedoporučuji), je třeba mít 900 × 1500 mm a navíc odstup od záchodové mísy min. 300 mm. U menších bytů (jednopokojový, dvoupokojový) se může záchodová mísa umístit přímo do koupelny – např. oddělená zídkou či zástěnou – i toto řešení je ale poměrně nepraktické a nekomfortní.

Koupelna

Koupelnu situujeme do klidové části domu, obsahuje sprchový kout (obvykle uzavíratelný, ale není podmínkou) a/nebo vanu (situovanou tak, aby osoba ve vaně měla „výhled“ na většinu místnosti, mohla opřít hlavu a nebyla „uzavřená“ ve zdech), jedno či dvě umyvadla (záleží na prostorových možnostech, též na počtu členů domácnosti, zejména při společné ranní špičce se mohou dvě umyvadla hodit). Umyvadla jsou nejčastěji používaná, proto je umístíme blízko vchodu. Vžitý mýtus, že do koupelny patří pračka, příp. i sušička či věšák s prádlem, by nebylo špatné odbourat: funkčně se do této místnosti moc nehodí, mnohem lepší je pračku mít v samostatné prádelně, ve skladu, v technické místnosti, ... Na druhou stranu, vzhledem k odkládání oděvu je v koupelně obvykle přítomen koš na prádlo, u něho tedy blízko i pračka... U velkých domů s několika podlažími je možné zřídit si „prádelní svod“, kdy z vhodných místností (koupelna, šatna, ložnice) vedeme cca 1 m širokou (plechovou) šachtu dolů, kde je prádelna.

Nutné je odvětrání prostoru, nutné je též dostatečné osvětlení (zejména umyvadel; ideálně z obou stran).

Rozměry koupelny přizpůsobíme množství a velikosti jejího vybavení; čistá plocha koupelny (bez zařizovacích předmětů) nemusí být nijak velká, stačí do 5m². Počítejme, že prostor koupelny využijeme cca 1 hodinu denně, její plocha by tedy měla „ustoupit“ ploše hojněji využívaných místností.

Schodiště

Schodiště můžeme mít otevřené do větší místnosti, ideálně do haly, působí tak vzdušným dojmem. Naopak přímé schodiště, které je uzavřené dvěma zdmi po stranách působí lehce klaustrofobicky. Obvyklé umístění schodiště je uprostřed domu; při více bytových jednotkách je nutné umístit schodiště vně bytových jednotek (do společné části domu).

Schodiště by mělo spojit tepelně i funkčně podobné místnosti (např. studenou halu se studenou chodbou ve vyšším patře).

Architektonická i technická pravidla pro schodiště najdete v DUMu č. 9.

Kuchyně

Kuchyně plní několik úloh, kromě přípravy pokrmů je to též skladování některých potravin, umývání a uskladňování nádobí. Kuchyně se považuje za obytnou od plochy 12 m².

Blízko přístupná by měla být spíž, příp. průchod do studeného sklepa. Výhodný (z hlediska velkých nákupů) je nekomplikovaný příchod do kuchyně z hlavního vchodu, resp. z garáže. Světlo by mělo na kuchyňskou linku dopadat zleva nebo zpřímá, aby si uživatel „nestínil“.

Případně pomůže samostatné osvětlení kuchyňské linky „podhledem“ či „bodovkou“.

Vlastní tvorba kuchyně a pravidla pro ni najdete v DUMu č. 18.

Jde-li o samostatnou místnost, je výhodné ji spojit přímo s jídelnou. Častěji se dnes navrhuje otevřená dispozice s jídelnou či obývacím pokojem, je to praktičtější a nevýhody zmiňované v minulosti (pach pokrmů, hluk, různé teploty v místnostech) jsou převáženy výhodami, především sociálními. *Pozn.: V panelákových bytech se v 70.–80. letech navrhovaly kuchyně co nejmenší, podle hesla „Vyženeme manželku z kuchyně, ať tam netráví moc času“ ...*

Spíž

Prostor pro uskladnění potravin, měl by být větraný a velmi dobře tepelně izolovaný od zdrojů tepla (zejména od technické místnosti, kuchyně, komínů, atp.), i z okolních pater. Máme-li naopak blízko studený sklep či studenou chodbu, lze z nich vést do spíže průduchy.

Rozumné rozměry spíže jsou dány hloubkou polic (ideálně 50 cm) a jejich uspořádáním.

Jídelna

Jídelna obsahuje přirozeně osvětlený, prostorný jídelní stůl, okolo něj dostatek volného místa pro individuální příchod ke každé jeho židli. Pedagogická pozn.: Studenti tento požadavek často podceňují, umísťují židle stolu, např. v rámci předpřipravené sestavy, těsně ke zdi, také by uživatel neměl dost místa na odsunutí židle či na obejití jiného sedícího uživatele.

Naprojektujeme-li jídelní stůl menší (pro čtyřčlenou rodinu pod 1,5 m²), umístíme vedle něj odkládací stolek.

Nad jídelním stolem umístíme speciální osvětlení (ze stropu nebo přinejhorším z blízké zdi).

Funkci jídelny mohou plnit i jiné místnosti (kuchyně, obývací pokoj), máme-li ale dostatek prostoru, je lépe mít jídelní část samostatně, je to jedno ze společenských center bytu.

Obývací pokoj

Je nutné mít v bytě jednu „hlavní“ místnost, kde se rodina schází. Obýv. pokoj plní několik úloh, rozdělíme jej tedy do několika samostatných zón pomocí rozložení nábytku. Zóna společenská (např. pro rodinná setkávání; očekávejme též příchod hostů). Zóna relaxační (nemá-li uživatel vlastní soukromý pokoj). Zóna s knihovnou. Zóna televizní (TV je vhodné umístit tak, aby neodrážela světlo z oken, tedy ne naproti nim, ale ne těsně vedle oken; ideálně šikmo v protějším rohu), každý člen domácnosti mává obvykle vlastní místo při společném sledování televize s dosahem odkládacího stolku. Zóna pro sledování dataprojektoru (není-li dnes dataprojektor ještě standardem, dle mého soudu zanedlouho bude). Zóna hrací (u větších bytů s malými dětmi se vyplatí mít herní koutek nejen v dětském pokoji, ale i v obývacím pokoji, aby dítě, které si chce hrát, nebylo vyháněno ze společnosti). Zóna u krbu.

Naopak není úplně vhodné mít v pokoji pracovní zónu pro některého uživatele, rovněž není ideální mít v obývacím pokoji počítač (resp. když už tam je, pak spíš jako podpora, na okraji obýváku).

Pro běžnou čtyřčlenou rodinu je minimem 16 m² (pokoj bez jídelního koutu) či 30 m² (včetně jídelního koutu) u větších bytů přizpůsobíme rozměry obýváku faktu, že v něm tráví uživatelé většinu dne, nebojíme se ani 40 m². Větší plocha už ale obývák „rozbije“, buď v něm pak máme moc volného prostoru nebo moc samostatných zón.

Pracovna

Pracovní stůl u okna (světlo zepředu nebo zleva), s částí pro počítač (neměl by ubírat místo ploše pracovního stolu, měl by na ni navazovat), relaxační zóna (malá sedačka), dostatek místa pro uskladnění písemných materiálů, boxy pro CD/DVD nosiče.

Dětský pokoj

Pracovní stůl u okna (světlo zepředu nebo zleva), s částí pro počítač. Spací zóna. Dostatek volného prostoru uprostřed pokoje s kvalitním osvětlením. Ideální je, když se v průběhu dospívání dětí změnila poloha dětského pokoje z „přímo dostupného ze spol. místností“ do „samostatně přístupného, odděleného, s vchodem z chodby“. Někteří architekti přímo počítají s prohozením vytipovaných místností „až děti dospějí“.

Dětský pokoj pro jedno dítě má mít plochu cca 10–15 m² (záleží, jsou-li součástí šatní skříň a další nábytek), pro dvě děti i přes 25 m².